

Kamil Sulej*

SPRAWOZDANIE Z V FESTIWALU
KATOLICKIEJ NAUKI SPOŁECZNEJ NA TEMAT:
OD TEORII DO PRAKTYKI.
WARSZAWA, 24-25 WRZEŚNIA 2021 ROKU

V Festiwal Katolickiej Nauki Społecznej *Od teorii do praktyki* to inicjatywa, której celem jest propagowanie katolickiej nauki społecznej, integracja i wymiana dobrych praktyk przez osoby i instytucje uczestniczące w życiu publicznym, gospodarczym oraz działające w obszarach edukacji i ekonomii społecznej.

1. WIDZIEĆ

Tegoroczna, jubileuszowa edycja Festiwalu Katolickiej Nauki Społecznej rozpoczęła się 24 września 2021 r. od Mszy św. pod przewodnictwem bp. Piotra Jareckiego, który w homilii zwrócił uwagę na trzy kwestie. Po pierwsze, nawiązał do bł. kard. Stefana Wyszyńskiego, który podczas spotkania z wykładowcami katolickiej nauki społecznej wypowiedział następujące słowa:

Nie można dopuścić do tego, aby zapanowała zasada przemilczania, za tą zasadą idzie slogan, że katolicka nauka społeczna to piękne komunały, ogólniki i nic więcej.

Bp Jarecki podkreślił, że Festiwal powinien przeciwstawiać się tendencji, o której przed laty mówił bł. kard. Wyszyński, aby przyczynić się do upowszechniania tej dyscypliny i do przekonania jak najliczniejszej rzeszy ludzi, że zawiera ona wartości i zasady, których stosowanie zapewnia godny styl życia. Zaznaczył, że środowiska „katolicyzmu społecznego” powinny zabierać głos w ważnych sprawach dotyczących naszego życia społecznego, gospodarczego i politycznego –

---

* Kamil Sulej – historyk, członek redakcji kwartalnika „Społeczeństwo”, członek zarządu Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana”.

rzucając światło nauczania społecznego Kościoła na konkretne rzeczywistości – bez kompleksów i bez wchodzenia w układy ze sprawującymi władzę, które dość często zamykają nam usta.

Po drugie, w tym roku obchodziliśmy 130. rocznicę ogłoszenia encykliki *Rerum novarum* oraz 30. rocznicę ogłoszenia encykliki *Centesimus annus*. W tej ostatniej fundamentalną kwestią jest rola kultury w procesie budowania społeczeństwa na miarę człowieka, w którym każdy może się integralnie rozwijać w ramach wspólnego dobra. Praca na polu wychowania i kultury, obejmująca przygotowanie konsumentów do odpowiedzialnego korzystania z prawa wyboru oraz kształtowanie głębokiego poczucia odpowiedzialności u producentów, a przede wszystkim u specjalistów, w dziedzinie społecznego przekazu, jest jednym z zadań katolickiej nauki społecznej. Natomiast głoszenie i upowszechnianie tej nauki powinno być konstytutywną cechą dzieła ewangelizacyjnego Kościoła. Czy tak jest w praktyce? Biskup podkreślił, że naukę społeczną Kościoła należy wprowadzić do katechezy, podejmować w kazaniach, zwrócić większą uwagę na formację społeczną przyszłych kapłanów. Należy formować ludzi kształtujących szeroko rozumiane życie społeczne.

Po trzecie, istnieje autentyczna potrzeba włączenia się środowisk „katolicyzmu społecznego” w pracę XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów na temat: *Ku Kościołowi synodalnemu: komunია, uczestnictwo i misja*.

Po zakończonej Eucharystii przybyli goście i widzowie korzystający z transmisji on-line uczestniczyli w uroczystej inauguracji. Wśród zaproszonych gości znaleźli się m.in. abp Salvatore Pennacchio – nuncjusz apostolski w Polsce, bp Marian Florczyk – przewodniczący Rady ds. Społecznych KEP, bp Jacek Grzybowski – biskup pomocniczy diecezji warszawsko-praskiej. Ponadto udział wzięli eksperci poprzednich edycji, m.in. Barbara Nowak – małopolska kurator oświaty, czy o. prof. Tomasz Homa SJ – dziekan Wydziału Filozofii Akademii Ignatianum w Krakowie.

W imieniu organizatorów głos zabrał Maciej Szepietowski – gospodarz Festiwalu oraz prezes Zarządu Stowarzyszenia, który podkreślił:

Jubileusz, który obchodzimy podczas tegorocznej edycji, jest przestrzenią do radości, ale także poważnego zobowiązania, aby propagować nauczanie społeczne Kościoła w teorii oraz praktyce. Świadczy o tym bogaty program, na który składają się m.in. debaty eksperckie, warsztaty, część artystyczna oraz inicjatywy organizowane na przestrzeni całego roku. Festiwal jest przedsięwzięciem, którego podstawowym celem jest wprowadzenie w życie wartości i zasad społecznych.

Środowisko Civitas Christiana, współpracujące z Fundacją Segni Nuovi, która jest pomysłodawcą i pionierem włoskiej edycji festiwalu katolickiej nauki społecznej, z okazji jubileuszowej edycji otrzymało pozdrowienia i życzenia od

Alberto Stizzoli, prezesa Fundacji. W swoim wystąpieniu nawiązał on do słów założyciela włoskiego środowiska don Adriano Vincenzi:

To dobro wspólne ma determinować wasze działania, a nie interesy partykularne. Razem budować, nie postępować przeciwko komuś, unikać egoizmu i wybierać dobro wspólnoty. Są to wewnętrzne reguły działania. Jeśli wewnętrznie jesteśmy sprawiedliwi, wówczas możemy robić, co chcemy i w ten sposób swobodnie wychodzić naprzeciw naszym obowiązkom.

Alberto Stizzoli, życząc owocnych wniosków wpływających z przygotowanego programu, dodał:

Nikogo nie musimy prosić o pozwolenie, aby czynić dobro zgodnie z nauczaniem społecznym Kościoła.

Słowa pozdrowienia do organizatorów i uczestników skierował także abp Stanisław Gądecki, przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski. Zwrócił on uwagę, że nauka społeczna Kościoła ma swoje źródła w Ewangelii, ale dotyczy przy tym aktualnych warunków życia człowieka i zajmuje się kwestiami dotyczącymi m.in. zagadnień z zakresu ekonomii, gospodarki, polityki, a także ochrony środowiska.

Ogromnym zaszczytem i wyróżnieniem dla organizatorów i uczestników był list od Ojca Świętego Franciszka, w którym papież podkreślił:

Nieodzowną staje się troska o merytoryczne przygotowanie i formację osób i różnych środowisk odpowiedzialnych za kwestie społeczne, by można wyjść poza teraźniejszość i spojrzeć w przyszłość, by przyjść w działaniu od teorii do praktyki.

Ojciec Święty przekazał także życzenia:

Życzę Organizatorom i Uczestnikom V Festiwalu, by mierząc się w debacie z rzeczywistością świata, rozważając dążenia współczesności i zachodzące zmiany, potrafili wskazać walory nauki społecznej Kościoła i możliwości konkretnego wcielania jej w życie.

Wszystkim, którzy w dniach Festiwalu podejmą wysiłek na rzecz poszukiwania wspólnego dobra i współtworzenia nowego ładu etyczno-społecznego w świetle zasad katolickiej nauki społecznej z serce błogosławię.

Błogosławieństwo i słowa skierowane do organizatorów i uczestników przez papieża są nakreśleniem dróg i zobowiązań w podejmowanej pracy na rzecz propagowania katolickiej nauki społecznej. Na uwagę zasługuje fakt, iż po raz pierwszy w historii Stowarzyszenia i organizowanych przedsięwzięć list i błogosławieństwo zostało skierowane bezpośrednio przez papieża.

Kolejnym punktem inauguracji było wystąpienie abp. Salvatore Pennacchio, nuncjusza apostolskiego w Polsce, który objął Festiwal patronatem honorowym. W słowach skierowanych do uczestników nuncjusz zaznaczył:

Jest wielką radością uczestnictwo w wydarzeniu, którego celem jest ukazanie zainteresowania Ojca Świętego sprawami społecznymi.

Podkreślił również:

Zasady katolickiej nauki społecznej nie są abstrakcją, lecz mogą być rzeczywistą pomocą dla tych, którzy są odpowiedzialni za życie społeczne i jego rozwój. Zasady godności ludzkiej, dobra wspólnego, powszechnego przeznaczenia dóbr, pomocniczości czy preferencyjna opcja dla ubogich – są wpisane w nauczanie papieża Franciszka i jego poprzedników – od opublikowanej 130 lat temu encykliki Leona XIII *Rerum novarum*, która była manifestem społecznej nauki Kościoła. Ten dorobek jest niezbędny w refleksji, którą podejmuje ten Festiwal, by spojrzeć na myśl społeczną Kościoła w perspektywie teorii i praktyki.

Obecny wśród uczestników bp Marian Florczyk zwrócił uwagę, iż Festiwal mówi nam, że jesteśmy na początku trudnej drogi:

Gdy ukazała się encyklika *Rerum novarum*, która była pierwszą encykliką społeczną [...], we Włoszech, Belgii czy Francji rozpoczął się proces świadomego interpretowania i wykorzystywania nauczania społecznego. Polska w tamtym okresie znajdowała się w całkowicie odmiennym miejscu – nie posiadała encyklik, a nawet nie można ich było czytać. Pewna zmiana nastąpiła po roku 1989. Dzisiaj świętujemy 30. rocznicę ogłoszenia encykliki *Centesimus annus* [...], która dla Polaków powinna mieć wyjątkowe znaczenie.

Podniosły charakter inauguracji oraz słowa skierowane przez Ojca Świętego bez wątpienia sprawiły, że organizatorzy oraz uczestnicy mogli doświadczyć głębokiego znaczenia i sensu przedsięwzięcia, w którym uczestniczą.

2. OCENIAĆ

Charakterystycznym elementem każdej edycji Festiwalu jest poszukiwanie praktycznych przykładów wykorzystywania wartości i zasad katolickiej nauki społecznej zarówno w życiu osobistym, zawodowym, jak i społecznym. Tegoroczna edycja w sposób szczególnie skoncentrowała się na zagadnieniach, które zostały wywołane wybuchem pandemii. Zrealizowano debaty eksperckie i warsztaty, które niosły za sobą ocenę zgodną z metodologią nauczania społecznego Kościoła. Pierwszą debatę pt. *Racja stanu czy racje klanów?* poprzedził wykład wprowadzający ks. prof. Piotra Mazurkiewicza, który na wstępie stwierdził, że pojęcie «racji stanu» – tak w filozofii politycznej, jak i w politycznej praktyce – nie jest zwykłym synonimem troski o dobro wspólne. Prelegent zwrócił uwagę, że

[...] troska o państwo napotyka dziś często na inną troskę: partykularne interesy rozmaitych grup politycznych. Racje klanów to odwołanie do Polski plemiennej, rozbitej na wąskie grupy reprezentujące prywatne interesy, dążące do

zdobycia władzy nie tyle z powodu troski o państwo, ile z powodu dbałości o członków własnego środowiska.

Warto zaznaczyć, że celem wspomnianych działań nie jest dobro wspólne, ponieważ dochodzi do realizacji partykularnych interesów kosztem niszczenia instytucji państwa. Jak podkreślił ks. Mazurkiewicz, mamy do czynienia ze swoim pasożytnictwem na państwie aż do momentu gotowości sięgnięcia po pomoc „zewnątrzną”, tak aby interesy „klanów” nie zostały zachwiane.

Wprowadzenie umożliwiający zrozumienie koncepcji racji stanu oraz klanowości układów w zarządzaniu państwem i społeczeństwem dopełniło moment rozpoczęcia pierwszej debaty eksperckiej pt. *Racja stanu, czy racje klanów?*, w której udział wzięli: ks. prof. Arkadiusz Wuwer, prof. Grzegorz Kucharczyk oraz red. Rafał Ziemkiewicz. Ks. prof. Wuwer zaznaczył:

Współczesny człowiek ucieka od odpowiedzialności, która we współczesnym świecie jest niezbędna, gdy dochodzi do wyrażania klarownych opinii, podejmowania decyzji ponieważ tylko wtedy dochodzi do istnienia społeczeństwa pluralistycznego.

Ponadto zauważył, że realizacja wartości i zasad katolickiej nauki społecznej jest tylko wtedy możliwa, gdy odnosi się do wnętrza człowieka.

Prof. Grzegorz Kucharczyk w swoim wystąpieniu zwrócił uwagę na istniejący spór w społeczeństwie, którego przyczyną jest funkcjonowanie w epoce „postprawdy”, w której rozumienie i zastosowanie prawdy nie ma racji bytu. Podkreślił, że przed 30 laty Jan Paweł II w encyklice *Centesimus annus* akcentował podstawowe prawa człowieka, m.in. prawo do prawdy.

Niestety, gdy istnieje wspólnota, zawsze jest ktoś, kto chce ją przejąć i wykrzyszczać dla swoich interesów, a dziś wspólnota atakowana jest z góry i z dołu.

Takie stwierdzenie wyraził red. Rafał Ziemkiewicz, dodając, że w jego opinii państwo narodowe ma najlepsze predyspozycje do realizacji idei wspólnoty powszechnej. W swoim wystąpieniu zaproponował spojrzenie na współczesny świat jako zbiór plemion lub baniek, w których żyjemy i sukcesywnie jesteśmy dzieleni. Natomiast system demokracji liberalnej, w którym obecnie się znajdujemy, stopniowo upada i odkrywa swoje liczne wady.

Drugą debatę ekspercką pt. *Proste jak paragraf – dzisiejsze przeprawy z prawem* poprzedziła prezentacja raportu pt. *Siódma pieczęćka. Obszar biurokratyzacji w Polsce*, którego wyniki zaprezentował ks. prof. Grzegorz Sokołowski. Podczas prezentacji podkreślił:

Przyzwyczailiśmy się, że słowo «biurokracja» ma negatywne konotacje. Jednak twórca współczesnej koncepcji biurokracji, socjolog niemiecki Max Weber, używał tego słowa w znaczeniu neutralnym i rozumiał biurokrację jako racjonalny system zarządzania. Problemem jest zatem nie biurokracja jako taka, ale

biurokratyzacja. Można ją zdefiniować jako przerost i wypaczenie biurokracji prowadzące do negatywnych skutków społecznych i gospodarczych.

Uczestnicy debaty: Marcin Nowacki, dr Andrzej Pawluk oraz Paweł Bochniarz podjęli się poszukiwania odpowiedzi na pytanie dotyczące stopnia przeregulowania gospodarki, przerostu biurokracji i wpływu na zarządzanie przedsiębiorstwem oraz regulowanie podstawowych procesów społecznych. Jednocześnie zwrócili uwagę na zasadność korzystania z wartości i zasad katolickiej nauki społecznej w procesie legislacji, a co za tym idzie poprawę jakości funkcjonowania społeczeństwa. Marcin Nowacki, reprezentujący Związek Przedsiębiorców i Pracodawców, zauważył:

Zrozumienie przedsiębiorcy na etapie rozwoju prowadzenia jego działalności gospodarczej jest kluczowe, ponieważ dotychczas dysponujemy nieprecyzyjnymi przepisami prawa. Taki stan rzeczy prowadzi do wielu pomyłek i swego rodzaju «konfliktu» z agendami państwa.

Dr Andrzej Pawluk podczas dyskusji zwrócił uwagę, że:

Poważnym problemem jest filozofia stanowienia prawa, która polega na regulowaniu niemalże każdej działalności, a nie – jakby się mogło wydawać – przerost biurokracji. Istotny jest fakt, że procesy polityczne są zbyt skomplikowane i zawiłe, a próba ich regulacji dość często jest niemożliwa do realizacji.

W swoim wystąpieniu Paweł Bochniarz skoncentrował się na roli przedsiębiorców, którzy na przestrzeni ostatnich lat są wprost podmiotami mogącymi konkurować z systemami i budżetami niektórych państw. Odnosząc się do zasad katolickiej nauki społecznej, zauważył, że nie jest możliwe realizowanie zasady pomocniczości w sytuacji, kiedy procesy legislacyjne są podejmowane w przeciągu kilkudziesięciu godzin.

3. DZIAŁAĆ

Organizatorzy zakładają, że przedsięwzięcia realizowane w ramach Festiwalu przyczynią się do poszukiwania rozwiązań współczesnych problemów społecznych. Jednocześnie dążą do zaprezentowania praktycznych przykładów umożliwiających ich realizację. Wiąże się to bezpośrednio z festiwalową galą, podczas której wręczono wyróżnienia *Bonum et Lucrum* oraz wyróżnienie za najlepszą pracę naukową z zakresu katolickiej nauki społecznej. Pierwsze otrzymała Ala Kosakowska, która jest pomysłodawcą i producentem marki „Boże Krówki”, która podczas wystąpienia zaznaczyła:

Bardzo długo zastanawiałam się nad nazwą «Dobro i zysk», ponieważ dobro jest dla mnie niezwykle ważne zarówno w życiu osobistym, jak i zawodowym.

Natomiast zysk jest procesem wtórnym, po prostu przychodzi, gdy wykonujemy swoją pracę dobrze.

Dodała, że będąc przedsiębiorcą i chrześcijaninem, wykorzystuje wartości i zasady katolickiej nauki społecznej, ponieważ pozwalają jej budować świadomość obowiązków i zobowiązań chociażby w odpowiedzialności za pracowników.

Wyróżnieniem za najlepszą publikację została nagrodzona m.in. Anna Musiała, która, nie kryjąc wzruszenia, odniosła się bezpośrednio do tytułu nominowanej publikacji pt. *Polskie prawo pracy a społeczna nauka Kościoła*:

Prawo pracy jest zgodne z katolicką nauką społeczną jednak należy zwracać uwagę, aby przepisy były w jej duchu interpretowane. Szczególnie ważne jest upowszechnianie wartości i zasad katolickiej nauki społecznej w przestrzeni pracodawców i pracowników, tak aby w prawidłowy sposób postrzegali aksjologiczny system prawny.

Pierwszy dzień Festiwalu zakończył się premierą widowiska literacko-muzycznego pt. *Wyzwania w 30. rocznicę ogłoszenia encykliki Centesimus annus*, w reżyserii Dariusza Kowalskiego. Publiczność mogła usłyszeć interpretację encykliki, której dokonał m.in. Michał Chorościński. W widowisku pojawiły się także utwory sakralne wykonane przez Barbarę Pospieszalską, przy akompaniamencie liry korbowej Joachima Mencela. Widowisko dofinansowano ze środków Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – Państwowego Funduszu Celowego, w ramach programu „Muzyka”, realizowanego przez Narodowy Instytut Muzyki i Tańca.

Praktyczny wymiar festiwalowych przedsięwzięć został zrealizowanych podczas drugiego dnia. Przygotowano trzy bloki warsztatowe. Pierwsze dwa w formie on-line pt. *Wierzyć, działać i zwyciężać jak Prymas Tysiąclecia* miały na celu dostarczenie nauczycielowi podstawowych informacji z zakresu nauczania Prymasa Tysiąclecia, by zdobytą wiedzę mógł wykorzystać podczas zajęć lekcyjnych.

W ramach szkolenia katecheci mieli okazję poznać najważniejsze zagadnienia z nauczania Prymasa Tysiąclecia oraz metody ich adaptacji do zajęć dydaktycznych. Uczestnictwo w szkoleniu dało możliwość zdobycia umiejętności tworzenia zajęć lekcyjnych w oparciu o nowe pomoce, co ma na celu urozmaicenie katechezy. Dodatkowo stworzyło możliwość pogłębienia znajomości treści nauczania kard. Stefana Wyszyńskiego, które były przedmiotem pracy podczas szkolenia. Nauczyciel mógł zdobyć umiejętność praktycznego wkomponowania elementów nauczania Prymasa w scenariusz całej lekcji. Warsztaty przeprowadzili m.in. Paweł Skibiński, dr Dawid Kostecki, Beata Zembrzycka oraz Marcin Sułek.

Drugi blok warsztatów pt. *Nikt nie jest samotną wyspą – katolicka nauka społeczna w teorii i praktyce* miał formę stacjonarną. Jego celem było zainteresowanie katechetów dorobkiem i możliwościami praktycznego zastosowania katolickiej nauki społecznej w zawodzie nauczyciela. Warsztaty zakładały przekazanie

uczestnikom podstawowej wiedzy na temat genezy, istoty i propedeutyki nauki społecznej Kościoła. Ponadto założono, że będą one zachętą do poszukiwania praktycznych rozwiązań w ocenie współczesnych wyzwań społecznych, wychowawczych i kulturowych niezbędnych w pracy z młodzieżą. Warsztaty przeprowadzili m.in. Maciej Szepietowski, Piotr Sutowicz, Kamil Sulej, Tomasz Nakielski oraz Mateusz Zbróg.

Festiwal zakończył się szkoleniem pt. *Moje pierwsze kroki w zarządzaniu przedsiębiorstwem – od czego nie zaczynać?*, które przeprowadzili Anna Rybak, Joanna Szmigielska oraz Robert Tarantowicz. Główną zaletą szkolenia było szybkie i bezstresowe przyswojenie wiedzy, która pozwoli utrwalić umiejętności na długi czas, tak aby zaowocowała w przyszłości pozytywnymi rezultatami w pracy zawodowej i osiągnięciu sukcesów. Szkolenie było adresowane do osób, które pragną zdobyć i poszerzyć wiedzę oraz podnieść swoje kompetencje, a także do tych, którzy myślą o założeniu własnej działalności.

Wszystkim przedsięwzięciom towarzyszyła wystawa pt. *Wielcy polscy ekonomiści*. Warto dodać, że Festiwal spotkał się z uznaniem instytucji publicznego zainteresowania, dlatego został zrealizowany przy współpracy z Narodowym Bankiem Polskim, w ramach programu promocji edukacji ekonomicznej.

Festiwal Katolickiej Nauki Społecznej to przestrzeń do rozmowy na najważniejsze tematy, platforma wymiany myśli ludzi zatroskanych o dobro wspólne. To również ciekawe i aktualne zagadnienia, debaty specjalistów z różnych dziedzin, integracja środowisk oraz wymiana doświadczeń, a także przestrzeń, w której biznes, gospodarka, kwestie społeczne i polityczne stykają się z Ewangelią i etyką. Festiwal jest odpowiedzią na zapotrzebowanie społeczne, aby nauka społeczna Kościoła była żywo obecna w otaczającym nas świecie.

Pragniemy rozwijać to dzieło podczas kolejnych edycji, co jest możliwe dzięki życzliwości i otwartości wielu osób i środowisk na odpowiedzialność za drugiego człowieka i społeczeństwo. Już dziś zapraszamy do udziału w kolejnej edycji Festiwalu.